

ՈՒԽՏ ԵՒ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

«Յինն են ուխտ իմ, պոր տաց քեզ,
Աստուած, օրհնութեամբ»: (Մաղմ. ԾԵ 12)

Միրելի հաւատացեալ եւ ուխտաւոր ժողովուրդ.

Կ'անցնի եւս մէկ ժամ եւ 2004 թուականի Աստուածամօր ուխտի օրուայ մասին կը խօսենք իբր անցեալում կատարուած մի դէպք: Սակայն անցեալը, լինելով ժամանակի շղթան սկզբնաւորող կարեւոր օղակը, իր ազդեցութիւնն ու հետեւանքներն է թողնում ներկայի եւ ապագայի վրայ: Մեզանից իւրաքանչիւրի ուխտը կապուած է ապագայի հետ, մեր աղօթքներն ուղղուած են ապագայում կատարուելիք դէպքերի եւ գործերի յաջողութեան համար: Դա օրինաւոր է:

Նախ պարզենք, թէ ինչ է նշանակում ուխտ բառը: Ուխտ նշանակում է Աստծու եւ մարդու միջեւ կնքուած խոստում, դաշինք: Երբ Աստուած է ուխտ կնքում մարդու հետ, ապա այդ ուխտը յախտենական ուխտ է: Նմանօրինակ ուխտ կնքուել է Աստծու եւ Նոյի, Մովսէսի եւ ուրիշների միջեւ: Իսկ երբ մարդն է ուխտ կնքում Աստծու հետ, այդ ուխտը ժամանակաւոր է:

Աստուածաշնչում Աստծու եւ մարդու միջեւ կնքուած յախտենական ուխտի առաջին դէպքին հանդիպում ենք Ծննդոց գրքում՝ ջրհեղեղի պատմութեան նկարագրութեան մէջ, երբ ջրհեղեղի աւարտին երկինքը ծիածանում է եւ Աստուած խօսում է Նոյի հետ ու ասում. «Ծիածանը թող լինի Իմ ուխտի նշանը . . . Այլեւս ջրհեղեղ չի լինի, որպէսզի բոլոր էակները չոչնչանան»:

Սակայն այս ամէնից վեր ու այս ամէնը իմաստաւորող ուխտը Աստծու եւ մարդու միջեւ կնքուած այն ուխտն է, համաձայն որի՝ Աստուած Իր Միածին Որդուն ուղարկեց՝ աշխարհի մարդկութեան մեղքերի քաւութեան եւ թողութեան համար: Յիսուս յաղթեց մահը եւ մարդկութեանը շնորհեց անմահութիւն: Դա իւրաքանչիւր անհատին տրուած երկնային ամենամեծ եւ մնայուն պարգէն է, մարդկային ցեղի սկզբնաւորումից ի վեր: Պատարագի ընթացքում արտասանուած հետեւեալ խօսքերը այդ ուխտի մասին են ակնարկում «Արքեք ի ամանէ ամենեքեան, այս է արին իմ նորոյ ուխտի, որ յաղագս ձեր եւ բազմաց հեղանի ի քաւութիւն եւ ի թողութիւն մեղաց»:

Հեթանոսական ժամանակաշրջանում, իբր ուխտի նուէր, հաւատացեալները չաւտուածներին մատուցում էին տարուայ լաւագոյն բերքը, ամենապարարտ կենդանիները, երբեմն նաեւ, զոհաբերում էին դեռաւոր եւ գեղեցկադէմ կոյս աղջիկներ:

Բրիտոնեական իրականութեան մէջ, ուխտ հասկացութիւնը կրել է բովանդակային որոշ փոփոխութիւններ: Բրիտոնեաները ուխտում են ծառայել վանքում կամ եկեղեցում, քահանայագործել, վանք կամ եկեղեցի կառուցել, կարիքաւորներին օգնել կամ էլ ուխտագնացութիւն կատարել:

Կարեւոր է հասկանալ ուխտ եւ ուխտագնացութիւն բառերի տարբերութիւնը: Մենք ուխտ ենք անում ուխտագնացութիւն կատարել, այսինքն՝ ուխտագնացութիւնը ուխտի մի ձեւ է, որը առաջին դարի քրիստոնէաներից մեզ հասած աւանդութիւն է: Բրիտոնեական եկեղեցու կալմաւորման սկզբնական ժամանակներից ի վեր քրիստոնէաները այցելել են Սուրբ Երկիր եւ հոգեպէս հաղորդուել Բրիտոնի կեանքի հետ կապ ունեցող սրբութիւններին եւ սրբավայրերին: Հայ իրականութեան մէջ, Երուսաղէմ ուխտի եկած հաւատացեալները «մկրտուել» են *մահտեսի* պատուանոսով: Ուխտագնացութիւններ են կատարում նաեւ այլ սուրբ վայրեր, վանքեր կամ սուրբերի ու մարտիրոսների գերեզմաններ:

Այսօր մենք, հետեւելով դարերի խորքից եկող Երուսաղէմեան աւանդութեանը, ուխտի ենք եկել Աստուածամօր գերեզման:

Աստուածամայրը Հայ կնոջ համար եղել է այն տիպար օրինակը, որի կեանքի օրինակով փորձել է ապրել Հայ կինը: Շատերը իրենց նորածին դուստրերին կոչել են Մարիամ: Հայ եկեղեցին Աստուածամօրը նուիրում ունի 5 տօներ, որոնցից մէկը՝ Վերափոխման տօնը, հինգ տաղաւար տօներից մէկն է: Աստուածամօր մասին կան բազմաթիւ երգեր եւ բանաստեղծութիւններ:

Նոր Կտակարանում Մարիամի կեանքի մասին պատմող դրուագները քիչ են: Գիտենք, որ Աստուածամայրը հնապանդում է Աստծու կանքին, յղանում ու ծնում է աշխարհի Փրկչին՝ Յիսուս Բրիստոսին: Իր այս արարքով, Աստուածամայրը հանդիսանում է հեպտութեան եւ խոնարհութեան կառարեալ մարմնացում: Իսկ երբ Աստուածամայրը ննջում է, Յիսուս նրան վերափոխում է երկինք: Վերափոխման այդ դէպքը կատարուել է հենց այստեղ, ու նրա մարմնով դէպի երկինք վերափոխուած լինելու իրողութիւնը, ինչպէս նաեւ Յիսուս Բրիստոսի մայրը լինելու հանգամանքը, սրբերի դատում նրան վերապահում են բացառիկ դեր: Նա ամենամեծ բարեխօս սուրբն է:

Միաձայնենք մեր աղօթքը Նարեկացու հետ ու նոյն յուշումով, երկիւղածութեամբ բարբառենք մեծ սրբի ջերմագին այս տողերը ասելով.

-Հայեացքս է պղտոր, ձեռքս անմաքուր, աննուիրական:

Բայց բեկում արտով, մատներով դողդոջ՝ առած դարձի յոյս,

Երեսս հողին, պաղաւտում եմ քեզ, օ՛ մայր Յիսուսի,

Երկնի խկուհի՛, կեանքի փրկանա՛կ,

Բարեխօ՛ւ եղիր ու մեղաւորիս մաղթի՛ր քաւութիւն,

Դու, որին երկրից մատուցում են միշտ

Հօտանուշ խղեր, խնկաբորումներ եւ օրհներգութիւն:

Թող Աստուած ընդունի ձեր բոլորի ուխտը եւ թող ձեր բոլոր նուիրական իղձերը իրականութիւն դառնան: Ամէն:

ԿՈՐԻԻՆ ԱՔԵՂԱՅ